

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Faites vos jeux

Roupier, E.B.J.C.

Citation

Roupier, E. B. J. C. (1989). Faites vos jeux. *Bestuurskundige Berichten*, 4(4), 12-13. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233245>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233245>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

FAITES VOS JEUX

Het maatschappelijke verkeer speelt zich in toenemende mate af volgens de regels van Sport & Spel. Anders gezegd, steeds vaker worden maatschappelijke verschijnselen gedefinieerd in termen die ontleend zijn aan de sport en het spel.

E.B.J.C. ROUPIER

Zo heet het verschijnsel politiek in de volksmond: het spel om de knikers (syn. "Power game"). In algemene zin is het vaak om "te scoren" en "wie niet waagt, wie niet wint". Volgens sommige laat het verschijnsel wetenschap zich beschrijven als een Spel zonder Grenzen. Voor anderen is wetenschappelijke waarheidsvinding gebonden aan stricte spelregels. Het derde verschijnsel waaraan in deze bijdrage en passant aandacht wordt besteed is het spel der journalistieke waarheidsvinding (syn. "Galge"). Hierbij geldt: "wie kaatst, moet de bal verwachten....".

SIMULATIES

Wat hebben deze wel zeer algemene slagzinnen over sport en spel met Bestuurskunde te maken? Het antwoord ligt besloten in de opkomst van de zgn. "spel-theorie". Hierbij worden aan de hand van (wetenschappelijke) simulaties van (mogelijke: te verwachten) "spel"- (i.c. onderhandelings-, beslissings-) situaties en posities en tactieken geoptimaliseerd. (met excuses voor de laatste (spel) regel: deze is rechtstreeks geciteerd uit het Leerboek Bestuurskunde, p. 109. "Gaet door:" ER)

Welnu, de simulaties die bij Bestuurskunde worden (na)gespeeld c.q. worden bestudeerd zijn niet van de werkelijkheid te onderscheiden. Om te beginnen de bestudeerde simulaties:

Het weekblad De Tijd berichtte onlangs over het spel van de (top)ambtenaar. Ambtenaren simuleren graag dat zij het voor het zeggen hebben. "Voor de eigentijdse, ambitieuze ambtenaar is de kabinetsformatie (...) de gelegenheid bij uitstek om zich in de kijker te spelen." (Citaat: De Tijd, week 36)

JACHTSEIZOEN

De demissionaire periode is het jachtseizoen voor de ambtenaar die belust is op de prooi die invloed heet. Hierbij zij opgemerkt, dat het niet voor elke ambtenaar is weggelegd om het "Mens-erger-je-niet" van het Ministerie te vervullen voor het "Monopoly" van TV-10. Het loyale peleton wil op z'n tijd eens een verzet-

je. Het schrijven van stukken op persoonlijke titel of van nota's over een max. snelheid van 90 km/h vormen politiek getinte aanmoedigingen voor de spelers van het spel om de macht.

Als permanente toeschouwers vatten bestuurskundigen zulke speelneigingen samen onder de profi term "politisering van de Vierde Macht". Terwijl zij de schijn ophouden kenners te zijn, onttrekken zij met een verheven theorie de feitelijke gang van zaken aan waarneming. Zij geven een rijtje vormen van ambtelijke macht of beschrijven de relaties tussen ambtenaren en politici. Van Braam onderscheidt o.a. als vorm van ambtelijke macht de "eigenmacht", d.i. de macht die wordt uitgeoefend op basis van charisma, traditie of deskundigheid (Leerboek, p.256).

VERWERPELIJK

Op basis van deskundigheid worden in het al eerder genoemde artikel in De Tijd twee bestuurskundigen (Rosenthal en Tjeenk Willink) aangehaald die van mening zijn dat "de ambtelijke invloed in het politieke proces groter is dan ooit". Tjeenk Willink zet zich af tegen die toenemende invloed en noemt dit "verwerpe-lijk". Rosenthal klampt zich vast aan de spelregels van de descriptie en constateert dat "het onderscheid tussen ambtelijke en politieke verantwoordelijkheid niet meer zo scherp is." Heeft een hoogleraar eigenlijk de status van ambtenaar. Hoe zit het vervolgens met de (na)gespeelde simulaties bij Bestuurskunde? Naar verluid zijn de eerste BSK-computergames in bestelling genomen. Vooralsnog kunnen studenten zich voldoende uitleven in de colleges Vaardigheden II & III, waarin het politiek-ambtelijke machtsspel levensecht wordt nagebootst. Uit zeer betrouwbare bron is vernomen dat ook de wetenschappelijke staf de speltheorie tot in detail implementeert.

AANVOERDER

Onder aanvoering van Prof. Rosenthal wordt er onderzoek gedaan naar de relaties tussen ambtenaren en politiek. Een exacte beschrijving van de spel- en gedragsregels in het politiek/ambtelijke verkeer komt alleen tot stand via de beproefde methode van participerende politieke participatie (ppp-methode). Politicologen hebben er nooit een geheim van gemaakt gepreoccupeerd te zijn met het verschijnsel "macht". Hun voorliefde voor het bestuderen van afhankelijkheidsrelaties en interactiepatronen roept vragen op als waarop moet iemand zijn gedrag richten en in welke mate is het wijs en verstandig om zich te binden met wie en tegen wie?

In dit verband doet de term "stafflation" opgeld. Hiermee wordt bedoeld dat het volgens de regels van het politieke machtsspel te doen gebruikelijk is om circuits te bouwen rond personen die zich politiek profileren. Juist de interactie-partonen binnen die circuits zouden een terrein van bestuurskundig onderzoek kunnen vormen dat raakt aan de axioma's van politieke controle (damage controle) en democratie. Tot zover de theorie.

TOESCHOUWERS

Toeschouwende meta/watchers signaleren vanaf de zijlijn een wel zeer toevallige samenloop van omstandigheden in het politiek-bestuurskundige veld van dit moment.

De al eerder gesignaleerde trend van een toenemende invloed van ambtenaren in (de)missionaire perioden op de politiek zet zich door in een toenemende bemoeienis van hoogleraren Bestuurskunde met politiek Den Haag. Vanaf Den Haag gezien, is Twente te ver weg en kan hier dan ook alleen maar gaan om de aanvoerders van de Interfaculteit.

LOOSING TEAM

Nu is de één voormalig ambtenaar ten departemente. In een poging om de ultieme macht in dat huis te vergaren zet hij (politiek is nu eenmaal een mannensport) zich af op de springplank van de verkiezingsuitslag, onder verwijzing naar zijn (eigenmachtige) deskundigheid.

De ander komt voort uit de wetenschap. Pas onlangs benoemd als captain van het jonge Leidse team, dreigde hij "weggekocht" te worden om de publieke zaak te gaan dienen. Bref, never join a losing team.

Nu de laatstgenoemde behouden blijft voor de leidse vakgroep kan men daar in alle rede-lijkheid stilstaan bij de vraag wat nu de consequenties zijn van een nauwe verwevenheid tussen het hebben van ambitie voor een zetel in het kabinet en het bekleden van een leerstoel Bestuurskunde.

RESERVEBANK

Een zeer betrouwbare informant uit BSK-kringen zegt vernomen te hebben dat passages uit publicatie(s) van stafleden zijn geschrapt op verzoek van de staf-captain (facade of jointness). Deze zouden de politieke positie (vgl. spel-theorie) van een zittend minister annex partijgeno(o)t(e) hebben kunnen schaden, met alle gevolgen voor de politieke marktwaarde van de captain himself. Nu de transfer om andere redenen geen doorgang vindt en het aankoopbeleid op de feiten vooruit loopt wordt een inmiddels aangetrokken ster-speler op de reservebank geplaatst.

Een poging om de consequenties te doordenken roept meer vragen op dan die beantwoordt: De vernederlandsing van Praesidium Libertatis in Rijks Universiteit betekent toch zeker niet dat wetenschap p.d. verbonden is met politiek? Het argument dat Bestuurskunde geen wetenschap maar een kunde is, is het tactisch

ontwijken van een vraag. Alhoewel?

Vanaf de start van de studie staat in de informatie-brochure onder loopbaanmogelijkheden de mogelijkheid tot het worden van minister vermeld. In de huidige formatieperiode worden zulke theoretische mogelijkheden in de praktijk gesimuleerd door hoogleraren Bestuurskunde. "Administration Science" is het anglicisme voor het spel der zetelverdeling.

TRAINING

De aangekondigde postdoctorale MPA-opleiding is in dit opzicht te vergelijken met een opleiding tot Minister van Publieke Administratie.

De BSK-game: Bestuurskunde is hard op weg om een permanent vakje op het politieke Ganzebord te bezetten. Onverwachte wendingen kunnen niet verhinderen dat er enig verband zal bestaan tussen het benoemen van een minister en de vakgroep. Wat zal bijvoorbeeld de uitstraling op de vakgroep zijn als de nieuwe minister van O&W J.K. Geervers heet of die van Justitie H. Franken?

In the end is het de wetgever die uitmaakt of het hier gaat om een kansspel of om een behendigheids spel. Maar wie maakt uit van wie de spelers de regels leren?

Rien ne va plus ■